

Assessment and Evaluation of the Training Courses of the Sayyad Shirazi War Studies Board for Third-Year Cadets of Imam Ali Officers' University Based on the Kirkpatrick Model

Saeid Seyyedi

Ph.D. in Educational Sciences, Lecturer, Department of Psychology and Social Sciences, Imam Ali Officers' University, Tehran, Iran. (Corresponding Author)

Email: said_se@yahoo.com

Hassan Rezaei

Assistant Professor of Climatology, Imam Ali Officers' University, Tehran, Iran.

Jalal Torkashvand

Assistant Professor, Department of Islamic Studies, Imam Ali Officers' University, Tehran, Iran.

Ali Mahdavi

Lecturer, Department of Management, Imam Ali Officers' University, Tehran, Iran.

Abstract

The present study aimed to evaluate the effectiveness of the training courses of the Sayyad Shirazi War Studies Board for third-year cadets of Imam Ali Officers' University based on the Kirkpatrick model. In terms of purpose, the study is applied, and in terms of data collection, it is descriptive and survey-based, conducted cross-sectionally. The statistical population included 636 third-year cadets of Imam Ali Officers' University in the second semester of the 2022–2023 academic year, from which 239 individuals were selected as a random sample using Cochran's formula. The data collection tool was a researcher-made questionnaire designed to assess the effectiveness of the war studies training courses, whose validity was confirmed by subject-matter experts. Reliability was assessed through Cronbach's alpha, which yielded coefficients of 0.91, 0.94, and 0.92 for the levels of reaction, learning, and behavior, respectively. The evaluation of these courses was carried out at three levels of the Kirkpatrick model, each analyzed using distinct methods. To assess the reaction and behavior levels, a t-test was employed, while a paired t-test was used for the learning level. The findings indicated a significant difference in cadets' reaction (satisfaction) and behavior, with mean scores of 3.99 and 3.76, respectively. Moreover, paired t-test results revealed a statistically significant difference between the pre-test (2.08) and post-test (3.98) performance scores at a 95% confidence level.

Keywords: Training, Evaluation, Kirkpatrick Model, Effectiveness, Cadets of Imam Ali Officers' University

سنجش و ارزیابی دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی دانشجویان سال سوم دانشگاه امام علی^(ع) بر اساس الگوی کرک پاتریک

سعید سیدی

دکترای علوم تربیتی، مدرس گروه روان‌شناسی و علوم اجتماعی، دانشگاه افسری امام علی^(ع)، تهران، ایران. (نویسنده مسئول).
Email: said_se@yahoo.com

حسن رضایی

استادیار اقلیم‌شناسی، دانشگاه افسری امام علی^(ع)، تهران، ایران.

جلال ترکاشوند

استادیار گروه معارف، دانشگاه افسری امام علی^(ع)، تهران، ایران.

علی مهدوی

مدرس گروه مدیریت، دانشگاه افسری امام علی^(ع)، تهران، ایران.

چکیده

پژوهش حاضر با هدف ارزیابی اثربخشی دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی دانشجویان سال سوم دانشگاه امام علی^(ع) بر اساس الگوی کرک پاتریک انجام شده است. این پژوهش از حیث هدف، کاربردی و از نظر شیوه گردآوری اطلاعات توصیفی از نوع پیمایشی است که به صورت مقطعی انجام پذیرفته است. جامعه آماری پژوهش حاضر تعداد ۶۳۶ نفر از دانشجویان سال سوم دانشگاه امام علی^(ع) در نیمسال دوم تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ است که با توجه به فرمول کوکران ۲۳۹ نفر به عنوان نمونه به صورت تصادفی انتخاب شده است. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، پرسش‌نامه محقق ساخته ارزیابی اثربخشی دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ است که روایی آن توسط خبرگان این حوزه مورد تأیید قرار گرفت. میزان پایایی آن از طریق آلفای کرونباخ برای سطح واکنش، یادگیری و رفتار به ترتیب ۰٫۹۱، ۰٫۹۴ و ۰٫۹۲ درصد محاسبه شد. ارزیابی این دوره‌ها براساس الگوی کرک پاتریک در سه سطح انجام شد که هرکدام از سطوح با شیوه متمایز از یکدیگر مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. برای پاسخ‌گویی به سطوح واکنش و رفتار از آزمون (t-test) و برای پاسخ‌گویی به سطح یادگیری از آزمون توزیع t زوجی استفاده شده است. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که تفاوت معناداری در سطح واکنش دانشجویان به رضایت‌مندی و سطح رفتار به ترتیب با میانگین ۳/۹۹ و ۳/۷۶ وجود دارد. همچنین نتایج t زوجی در سطح عملکرد در پیش‌آزمون (۲/۰۸) و پس از آزمون (۳/۹۸) تفاوت معنادار در سطح اطمینان ۹۵ درصد وجود دارد.

کلیدواژه‌ها: آموزش، ارزیابی، الگوی کرک پاتریک، اثربخشی، دانشجویان دانشگاه افسری امام علی^(ع)

مقدمه

نیروی انسانی متخصص و کارآمد بزرگ‌ترین دارایی دانشگاه امام علی^(ع) است. اگر دانشگاه امام علی^(ع) بتواند از چنین سرمایه‌هایی استفاده بهینه کند، به همان نسبت امکان رشد و توسعه آرایش نظامی را برای خود رقم خواهد زد. در سال‌های اخیر آموزش و توسعه منابع انسانی مورد توجه سازمان‌ها قرار گرفته است (هندی^۱، ۲۰۲۱). آموزش‌هایی که کارکنان یک سازمان فرا می‌گیرند می‌تواند بر نتایج کیفیت خدمات آن سازمان مثر ثمر واقع شود (لی^۲ و همکاران، ۲۰۲۱). بررسی‌ها نشان می‌دهد که شرکت‌های آمریکایی با صرف ۲۳۰۰ دلار به ازای هر کارمند مبالغ هنگفتی را صرف برگزاری دوره‌های تخصصی و آموزش‌های مهارتی می‌کنند، به نحوی که در سال ۲۰۱۹ بودجه تخصیص داده شده به ارتش آمریکا برابر با ۶/۳ میلیارد دلار بوده است (گزارش صنعت^۳، ۲۰۲۰)؛ بنابراین هدف نهایی هر امر آموزشی تغییر در رفتار افراد است (محمدی، ۱۳۹۹) که تعهد بیشتر به سازمان‌ها و کسب سطوح بالاتری از دانش و مهارت و کمک به بهره‌وری سازمان را در برخواهد داشت (سلطانی و همکاران، ۲۰۱۹). نظام آموزشی دانشگاه امام علی^(ع) شامل دوره‌های مختلفی است که برای تربیت و پرورش افسرانی لایق و متخصص جهت تصدی در مشاغل فرماندهی طراحی شده است. این دانشگاه برای ارائه خدمات و کسب نتایج مطلوب خود چاره‌ای جز حفظ و پرورش دانشجویانی با آموزش بالا را ندارد. از این رو به جهت ارتقای توان علمی و نظامی دانشجویان خود، دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی را برای آنان برگزار می‌کند؛ ضمن اینکه آموزش و بهسازی این دوره‌ها نقش بسیار حیاتی برای این دانشگاه دارد. بنا به گفته مسئولان برگزارکننده دوره‌های معارف جنگ، سالانه بیش از چند میلیارد ریال هزینه مستقیم و غیرمستقیم صرف برگزاری و اجرای دوره‌ها می‌شود؛ بنابراین ارزشیابی دقیق و علمی از نتایج و میزان حصول به اهداف دوره‌های موصوف امری لازم و ضروری است که باهدف سنجش میزان دستیابی دانشگاه امام علی^(ع) به اهداف آموزشی انجام می‌شود. بدین سان ارزشیابی جزء

1. Hendy

2. Leigh

3. Ndustry Report

جدایی ناپذیری از فرایند آموزش است (نصراللهی، ۱۳۸۸) که برای آن الگوهای مختلفی وجود دارد که از جمله معروف‌ترین آن‌ها می‌توان به الگوی کرک پاتریک اشاره کرد. بنابراین دانشگاه امام علی^(ع) با به‌کارگیری این الگو می‌تواند به ارزشیابی از میزان اثربخشی دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی دانشجویان سال سوم خود پردازد و به‌خوبی تغییرات حاصل از آموزش‌های نظامی را در سطح یادگیری و رفتار دانشجویان این دانشگاه نشان دهد و برای دستیابی به شاخصه‌های نظامی بالاتر از آن، برنامه‌ریزی کند. از رهگذر این اطلاعات، فرماندهان و مدیران این دانشگاه می‌توانند جایگاه و تأثیرات آموزش‌های علمی-نظامی، کارآموزی و میزان پیشرفت و تحقق اهداف تعیین شده چنین دوره‌هایی را بررسی کنند. بنابراین پژوهش حاضر در صدد تبیین و پاسخ‌گویی به این مسئله است که تا چه میزان برنامه‌های آموزشی ارائه شده دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی دانشجویان دانشگاه امام علی^(ع) بر اساس سه سطح اول الگوی کرک پاتریک از اثربخشی مناسبی برخوردار است؟

۱. مبانی نظری تحقیق

۱-۱. معارف جنگ

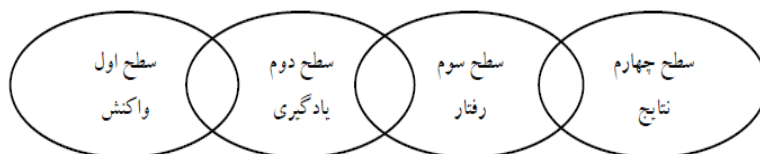
در پاییز سال ۱۳۷۳ برای آشنایی دانشجویان دانشگاه افسری امام علی^(ع) با جلوه‌های حماسی و مضامین ارزشی دفاع مقدس اولین دوره آموزشی «معارف جنگ» آغاز شد. مجموعه‌ای از یافته‌ها، ذخایر و دستاوردهای جبهه‌های نبرد حق علیه باطل است که خداوند متعال به پاس فداکاری‌ها، ایثارگری‌ها و برکت خون شهدای والامقام، نصیب رزمندگان اسلام کرده و از سینه‌های جوشان آن‌ها به سینه‌های پاک نسل جوان انقلاب اسلامی منتقل شده است. تشکیل هیئت معارف جنگ و تأثیرگذاری قابل توجه آن در آموزش‌های نسل جدید نظامی، از جمله یادگاری‌های ارزشمند شهید والامقام ارتش جمهوری اسلامی ایران، سپهد شهید علی صیاد شیرازی است که غیر از آراستگی به صفات ظاهری، چهره‌ای بس عالم و کاردان نظامی بود که توانست با برنامه‌ریزی‌های دقیق مدیریتی و آموزشی، تحولی اساسی در

آموزش‌های نظامی ایجاد کند. این دوره ویژه دانشجویان سال سوم دانشگاه امام علی^(ع) است که طراحی و اجرای آن هر ساله برگزار می‌شود (معارف جنگ ویژه دانشجویان سال ۳ دانشگاه‌های افسری ارتش، ۱۳۸۸).

۱-۲. دانشگاه افسری امام علی^(ع)

کانون‌های آموزش افسری در همه کشورهای دنیا هماهنگ با راهبردهای جنگی کشور خود پایه‌های آموزشی را بنا می‌نهند. در ایران پیش از انقلاب از آغاز بنیان‌گذاری مدرسه دارالفنون در سال ۱۲۳۰ هجری شمسی و نیز دوران پهلوی اول و دوم، دانشگاه افسری کماکان نقش محوری خود را در گزینش آموزش و پرورش افسران موردنیاز نیروهای ارتش داشته است. این دانشگاه هم‌اکنون نیز برگرفته از راهبردهای نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران و با دگرگونی‌های بایسته و پایبندی ژرف به نظام والای جمهوری اسلامی ایران، تحت زعامت فرماندهی معظم کل قوا، در راستای وظیفه سازمانی خود جهت تربیت و آموزش افسران مؤمن، کاردان و خلاق برای به دست آوردن جایگاه‌های فرماندهی و مدیریت سازواره‌های گسترده نیروی زمینی ارتش و فراهم‌سازی توانایی‌های علمی و نظامی موردنیاز برای فراگیری آموزش‌های تخصصی نظامی و ایجاد زمینه‌های باز ذهنی و فکری دانشجویان خود کوشا است (محمدی، ۱۳۹۸).

۱-۳. الگوی کرک پاتریک

شکل ۱: الگوی ارزیابی اثربخشی چهارسطحی کرک پاتریک

الگوی مذکور دارای چهار سطح؛ واکنش، یادگیری، رفتار و نتایج است (ماندی، ۲۰۱۰). این الگو برای اولین بار در سال (۱۹۵۹) طراحی و اجرا شد. مهم ترین مؤلفه های آن عبارت اند از: سطح واکنش، سطح یادگیری، سطح رفتار و سطح نتایج. در این الگو سطح واکنش، به میزان عکس العمل فراگیران به تمامی عوامل مؤثر در اجرای یک دوره آموزشی اطلاق می شود. سطح یادگیری نیز عبارت است از میزان فراگیری مهارت ها، فن ها و حقایقی که در دوره آموزشی شرکت کنندگان می آموزند؛ همچنین در این الگو سطح رفتار، میزان تغییراتی است که در شرکت کنندگان پس از شرکت در دوره های آموزشی لحاظ می شود. سطح نتایج نیز پیامدهای نهایی هستند که در کل یا قسمتی از جریان یادگیری به وقوع می پیوندند.

۱-۴. ارزشیابی

از گذشته های دور تاکنون، افرادی که با تدریس و آموزش سروکار داشته اند، برای پی بردن به میزان موفقیت فراگیران خود از مطالب و محتوای آموزش داده شده به صورت های مختلف، از ارزشیابی استفاده کرده اند. اولین تعریف رسمی از ارزشیابی به نام رالف تایلر ثبت شده است. وی ارزشیابی را «وسیله ای جهت تعیین و میزان موفقیت برنامه در رسیدن به هدف های آموزشی مطلوب مورد نظر» می داند. در این تعریف هدف های آموزشی به تغییرات مطلوبی اشاره می کند که انتظار می رود در اثر اجرای برنامه آموزشی در رفتار فراگیران حاصل آیند (کیامنش، ۱۳۷۷). ارزشیابی را می توان به مفهوم جست و جوی نظم یافته برای قضاوت یا توافق درباره ارزش یا اهمیت یک پدیده آموزشی برای بهبودی آن در جهت کاهش فاصله میان نتایج جاری و نتایج مطلوب، تعریف کرد (بازرگان، ۱۳۹۲). ارزشیابی آموزشی یکی از مهم ترین برنامه های هر سازمان است که اطلاعات خوبی را در زمینه طراحی و بازنگری هر نظام به مدیران می دهد. ارزیابی اثربخش دوره های آموزش موجب می شود تا مدیران و کارکنان سازمان تصویر روشن تری از چگونگی کم و کیف فعالیت های آموزشی به دست آورند. کرک پاتریک، ارزشیابی را به عنوان ابزار تعیین اثربخشی یک برنامه آموزشی نام برده و فرایند

ارزشیابی را به چهار سطح یا گام شامل واکنش، یادگیری، رفتار و نتایج تقسیم کرده است (شجاع و همکاران، ۱۳۹۶).

۱-۵. رضایت‌مندی

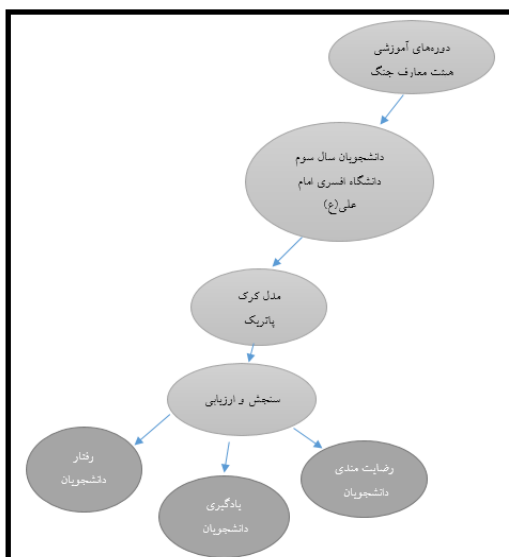
رضایت‌مندی اصطلاحی است که کرک پاتریک برای اشاره به این که چگونه شرکت‌کنندگان به یک برنامه آموزشی خاص علاقه نشان می‌دهند استفاده کرده است. این سطح اساساً، این مورد که آیا شرکت‌کنندگان به برنامه علاقه دارند را می‌سنجد. همان‌طور که کرک پاتریک بیان می‌کند؛ این سطح از ارزیابی باید همیشه ضمن برنامه اجرا شود تا زمینه بهبود آن را فراهم کند. حداقل انتظار از یک برنامه آموزشی این است که در انتها فراگیران از آن برنامه راضی باشند. رضایت‌مندی فراگیران موجب افزایش انگیزه آن‌ها برای آموختن و مشارکت آن‌ها در فرایند یاددهی یادگیری می‌شود. عدم رضایت فراگیران از برنامه آموزشی خود یکی از عوامل مهم در شکست برنامه‌های آموزشی است. چون فراگیران مشتریان اصلی نظام‌های آموزشی هستند و امروزه بقای نظام‌های آموزشی منوط به رضایت مشتریان آن است. در این سطح، نگرش و احساس فراگیر در خصوص جو آموزشی مورد سؤال قرار می‌گیرد (چنگیز و همکاران، ۱۳۹۲).

۱-۶. یادگیری

یادگیری عبارت است از تعیین میزان فراگیری مهارت‌ها، روش‌ها و حقایقی که در دوره آموزشی به شرکت‌کنندگان آموخته و برای آنان روشن شده است و می‌توان از راه آموزش‌های پیشین، ضمن و پس از شرکت در دوره‌های آموزشی به آن‌ها پی برد (هداوندی، ۱۳۸۹). در پایان دوره آموزشی، فراگیر باید قادر باشد که آموخته‌های خود را ارائه کند؛ مثلاً نشان دهد که چگونه یک مهارت را انجام می‌دهد و یا بتواند نحوه انجام یک مهارت را برای مدرس شرح دهد و توصیف کند. در این سطح میزان یادگیری فراگیر بلافاصله بعد از اتمام آموزش به وسیله آزمون‌های کتبی و عملی سنجیده می‌شود. در این سطح ممکن است که نگرش فراگیران مورد سنجش قرار گیرد.

۱-۷. رفتار

منظور از رفتار چگونگی و میزان تغییراتی است که در رفتار شرکت‌کنندگان در اثر شرکت در دوره‌های آموزشی حاصل می‌شود و آن را می‌توان با ادامه ارزیابی در محیط واقعی کار روشن ساخت. این سطح نسبت به سطوح پیشین بسیار چالش‌برانگیز است؛ نخست اینکه شرکت‌کنندگان باید فرصتی را بر تغییر در رفتارشان به دست آورند؛ دوم اینکه زمان تغییر در رفتار را نمی‌توان به صورت واقعی پیش‌بینی کرد؛ سوم اینکه جو سازمانی می‌تواند بر تغییر کردن یا نکردن رفتار در حین کار تأثیر داشته باشد (هداوندی، ۱۳۸۹). در این سطح ارزشیاب به دنبال شواهدی است که نشان دهد فراگیر قادر به استفاده از آموخته‌ها در محیط واقعی است. این سطح را انتقال آموخته‌ها می‌نامند. در این سطح به تغییرات رفتار فراگیران در محیط واقعی توجه می‌شود؛ همچنین در این سطح بررسی پابندی فراگیر به تداوم رفتار آموخته شده یک ضرورت است و نیازمند سنجش‌های پیگیرانه و مداوم در طول زمان است. در بروز و تداوم یک رفتار حمایت کارکنان و مدیران سازمان می‌تواند نقش مؤثری داشته باشد. الگو مفهوم پژوهش که حاصل بررسی ادبیات نظری تحقیق است در شکل (۱) نشان داده شده است.

شکل ۱: چهارچوب احصا شده از ادبیات جهت ارزیابی دوره‌های آموزشی معارف جنگ صیاد شیرازی

۲. پیشینه تحقیق

تاکنون در خصوص استفاده از سنجش و ارزیابی اثربخشی دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی دانشجویان دانشگاه امام علی^(ع) بر اساس الگوی کرک پاتریک در محیط‌های آموزشی پژوهش‌هایی صورت نگرفته است. در این راستا به برخی از پژوهش‌های آموزشی صورت گرفته بر اساس الگوی کرک پاتریک اشاره خواهیم کرد.

افراز و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهشی با عنوان ارزشیابی اثربخشی دوره‌های آموزشی الکترونیکی توانمندسازی معلمان دوره ابتدایی شهرستان قزوین بر اساس الگوی کرک پاتریک به این نتایج دست یافتند که در هر چهار سطح واکنش، یادگیری، رفتار و نتایج، اثربخشی مطلوب وجود ندارد. بدین معنی که دوره‌های آموزشی بررسی شده به دلیل عدم انجام نیازسنجی برای دوره‌های مذکور، تسلط نداشتن استادان دوره‌ها بر محتوا و نداشتن توجه به معیارهای صحیح برای جذب اساتید، این دوره‌ها اثربخشی لازم را ندارد. بنابراین الزاماتی در جهت بازنگری در محتوای دوره‌ها و مدنظر قرار دادن تمهیداتی جهت ارتقای سطح دوره‌ها وجود دارد.

یزدانی و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان ارزیابی اثربخشی دوره‌های ضمن خدمت برنامه‌نویسی معلمان آموزش و پرورش بر اساس روش کرک پاتریک به این نتایج رسیدند که با احتمال ۹۵ درصد اطمینان برگزاری دوره‌های ضمن خدمت برنامه‌نویسی معلمان آموزش و پرورش در سطح واکنش، یادگیری، رفتار و نتایج تأثیرگذار هستند.

خانی پور و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان ارزیابی برنامه‌های آموزشی داوطلبان سلامت و خانوارهای تحت پوشش نقاط شهری شهرستان ممسنی طبق الگوی کرک پاتریک به این نتایج دست یافتند که ارزیابی برنامه آموزشی داوطلبان سلامت و خانوارهای تحت پوشش، حاکی از تأثیر مثبت آموزش ارائه شده در راستای رسیدن به اهداف برنامه و اثربخشی آن بوده است.

حافظی صفت (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان ارزیابی اثربخشی دوره آموزش عمومی ویژه افسران دانش آموخته، مطالعه موردی: یکی از مراکز آموزش عالی نیروهای مسلح به این نتیجه

دست یافت که دوره آموزشی مذکور، در زمینه‌های کسب رضایت ذی‌نفعان، یادگیری، تغییر و بهبود رفتار و کسب نتایج، اثربخش بوده است.

هداوند (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان ارزیابی میزان اثربخشی آموزشی دوره‌های تخصصی مدیریت پروژه در بهبود عملکرد مدیران فنی، مورد مطالعه یکی از سازمان‌های نیروهای مسلح به این نتیجه دست یافت که واکنش فراگیران به نحوه سازمان‌دهی و برگزاری دوره مدیریت پروژه مثبت بوده و رضایت آنان حاصل شده است.

طاهرخانی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان ارزیابی اثربخشی دوره‌های آموزش ضمن خدمت در افزایش توانمندی کارکنان به این نتایج دست یافتند که پست سازمانی، سابقه کاری و میزان تحصیلات در میزان توانمندی کارکنان بعد از طی دوره‌های آموزشی مؤثر نیستند.

پور جاوید و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان تأثیر دوره‌های آموزش ضمن خدمت بر بهبود کارایی کارکنان سازمان جهاد کشاورزی به این نتایج دست یافتند که توجه به نیازهای آموزشی کارکنان سازمان جهاد کشاورزی و بهبود کیفیت دوره‌های آموزشی ضمن خدمت از طریق تطبیق مواد و محتوای آموزشی با نیازهای آموزشی آن‌ها جهت افزایش کارایی کارکنان، ضروری به نظر می‌رسد.

نوه ابراهیم و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان ارزشیابی اثربخشی دوره‌های آموزش ضمن خدمت در ارتقای عملکرد شغلی کارکنان پلیس به این نتایج دست یافتند که کارکنان شرکت‌کننده در دوره‌ها، واکنش مثبتی نسبت به ابعاد مختلف اهداف، روش و فضا دارند که می‌توان گفت، دوره‌های برگزار شده در افزایش میزان دانش شغلی و بهبود رفتار شغلی کارکنان پلیس تأثیر مطلوبی داشته است.

بهمنی (۱۳۹۰) در پژوهشی با عنوان اثربخشی دوره‌های آموزشی بر اساس الگوی کرک پاتریک در سازمان تربیت بدنی جمهوری اسلامی ایران به این نتایج دست یافت که برگزاری دوره‌های آموزشی موجب افزایش مهارت شرکت‌کنندگان نشده است؛ پس به نظر می‌رسد انجام نیازسنجی قبل از برگزاری دوره‌های آموزشی ضروری است.

نلسون، کوشین و پتراک^۱ (۲۰۱۲) در پژوهشی در زمینه شرکت‌کنندگان دوره‌های مربیگری بیان کردند که محتوای دوره‌ها مناسب نبوده و باید قابل‌استفاده و مرتبط با رویکردهای آموزشی و تربیتی ارائه شوند تا به‌طور فعال یادگیرنده را درگیر کنند.

گیلبرت و ترودل^۲ (۱۹۹۹) در پژوهشی با عنوان استراتژی ارزیابی برای برنامه‌های آموزشی مربی نشان دادند که دوره‌های مربیگری طراحی شده اثربخش نیستند و در دانش مربیان شرکت‌کننده تغییری ایجاد نکرده است.

داج، الکساندر و همکاران^۳ (۱۹۹۴) در پژوهشی با عنوان ارزیابی برنامه اعتباربخشی مربیان دریافتند که عملکرد برگزارکنندگان در زمان دوره‌ها مناسب نبوده است.

۳. روش‌شناسی تحقیق

پژوهش حاضر از حیث هدف، کاربردی و از نظر شیوه گردآوری اطلاعات توصیفی از نوع پیمایشی است که به‌صورت مقطعی انجام پذیرفته است. در سطح اول واکنش دانشجویان سال سوم دانشگاه امام علی^(ع) نسبت به رضایت آنان از برگزاری این دوره‌ها، در سطح دوم میزان یادگیری (عملکرد) و در سطح سوم میزان تغییر رفتار آنان بررسی شده است. جامعه آماری پژوهش حاضر تعداد ۶۳۶ نفر از دانشجویان سال سوم دانشگاه امام علی^(ع) شرکت‌کننده در دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی در نیمسال دوم تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ است که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده و بر مبنای فرمول کوکران ۲۳۹ نفر به‌عنوان نمونه آماری تعیین شده است. در پژوهش حاضر از دو روش میدانی و کتابخانه‌ای استفاده شد که به جهت گردآوری مطالب موردنظر از روش کتابخانه‌ای (اسناد، مدارک، رساله‌ها و مقالات علمی) و جهت گردآوری داده‌های موردنیاز برای سؤالات پژوهش از روش میدانی با پرسش‌نامه محقق ساخته سنجش و ارزیابی دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی در سطح اثربخشی واکنش (رضایت)

1. Nelson, Cushin & Portac

2. Gilbert & Trudel

3. Douge, Alexander et al

دانشجویان سال سوم به تعداد ۱۲ گویه، پرسش‌نامه محقق ساخته سنجش و ارزیابی دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی در سطح اثربخشی یادگیری (عملکرد) دانشجویان سال سوم به تعداد ۱۲ گویه و پرسش‌نامه محقق ساخته سنجش و ارزیابی دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی در سطح اثربخشی رفتار دانشجویان سال سوم به تعداد ۱۲ گویه استفاده شده است. جهت بررسی روایی پرسش‌نامه‌ها علاوه بر روایی صوری از تکنیک‌های روایی نسبت اعتبار محتوا و شاخص اعتبار محتوایی استفاده شده است. ۱۰ نفر از متخصصان و خبرگان این حوزه روایی هریک از آزمون‌ها را جداگانه بررسی و تأیید نموده‌اند. میزان نسبت روایی اعتبار محتوا برای مؤلفه واکنش، یادگیری (عملکرد) و رفتار به ترتیب ۰/۸۰، ۰/۱۰۰ و ۰/۱۰۰ است و میزان شاخص روایی محتوایی برای مؤلفه‌های واکنش (۰/۹۰)، یادگیری (۰/۹۰) و رفتار (۰/۱۰۰) است. پایایی آن از طریق ضریب آلفای کرونباخ برای پرسش‌نامه محقق ساخته اثربخشی واکنش (رضایت) دانشجویان سال سوم ۹۱ درصد؛ اثربخشی یادگیری (عملکرد) دانشجویان سال سوم ۹۴ درصد و اثربخشی رفتار دانشجویان سال سوم ۹۲ درصد محاسبه و به دست آمد. سنجش و ارزیابی اثربخشی دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی دانشجویان سال سوم دانشگاه امام علی^(ع) بر اساس الگوی کرک پاتریک در سه سطح انجام پذیرفت که هرکدام از سطوح با شیوه متمایز از یکدیگر مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. در تجزیه و تحلیل پرسش‌نامه از مباحث آمار توصیفی و آمار استنباطی که آمار توصیفی آن شامل جداول فراوانی و میانگین است و در سطح آمار استنباطی برای پاسخ‌گویی به مؤلفه‌های واکنش و رفتار از آزمون (t-test) و برای پاسخ‌گویی به مؤلفه اثربخشی یادگیری (عملکرد) از آزمون توزیع t زوجی استفاده شده است.

۴. یافته‌های تحقیق

این بخش از پژوهش به تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده از نمونه‌ها اختصاص یافته است. به جهت تعیین نوع آزمون آماری می‌بایست تعیین شود که داده‌های جمع‌آوری شده از توزیع نرمال برخوردارند یا غیرنرمال‌اند. در این خصوص برای بررسی نوع نرمال بودن داده‌ها از

آزمون کولموگروف - اسمیرنوف (K-S) استفاده شده است.

جدول ۱: آزمون کولموگروف - اسمیرنوف جهت توزیع نرمال بودن داده‌ها در سطوح واکنش، عملکرد و رفتار دانشجویان سال سوم دانشگاه افسری امام علی^(ع)

متغیر	تعداد	آماره آزمون	مقدار احتمال
واکنش (رضایت)	۲۳۹	۱/۲۸	۰/۰۷۴
یادگیری (عملکرد)	۲۳۹	۱/۱۹	۰/۰۹۶
رفتار	۲۳۹	۱/۰۵	۰/۱۱۴

بر اساس جدول (۱) چون در تمام متغیرهای سطوح واکنش، یادگیری (عملکرد) و سطح رفتار دانشجویان سال سوم دانشگاه امام علی^(ع) مقدار احتمال بیشتر از ۰/۰۵ است؛ یعنی $(p > 0/05)$ پس متغیرها دارای توزیع نرمال هستند. همچنین چون تعداد نمونه ۲۳۹ است، بر اساس قضیه حد مرکزی در آمار می‌توان از آزمون‌های پارامتری مانند تی استیودنت و نظایر آن استفاده کرد؛ زیرا قضیه مرکزی در آمار عنوان می‌دارد که با افزایش حجم نمونه (معمولاً بیشتر از ۳۰ نفر) می‌توان توزیع متغیرها را نرمال فرض کرد.

جدول ۲: آماره توصیفی تأثیر دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی بر سطح واکنش (رضایت) دانشجویان سال سوم دانشگاه افسری امام علی^(ع)

شاخص آماری	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد
تأثیر دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی بر سطح واکنش (رضایت) دانشجویان سال سوم دانشگاه امام علی ^(ع)	۲۳۹	۳/۹۹	۰/۷۵	۰/۴۸

جدول (۲) متغیر آماره توصیفی میانگین (۳/۹۹) را نشان می‌دهد که این امر حاکی از آن است که تأثیر دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی بر سطح واکنش (رضایت) دانشجویان سال سوم دانشگاه امام علی^(ع) در سطح ۰/۰۵ درصد خطا از میانگین فرضی

نمره‌ها (۳) بیشتر است. برای بررسی مؤلفه‌های واکنش، یادگیری (عملکرد) و سطح رفتار دانشجویان سال سوم دانشگاه امام علی^(ع) شرکت‌کننده در دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ از آماره توصیفی و آزمون (t-test) و توزیع t زوجی استفاده شده است. در ابتدا رضایت دانشجویان سال سوم دانشگاه امام علی^(ع) به تفکیک مؤلفه‌ها آن در دوره هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی تحلیل شد و سپس رضایت کلی دانشجویان مورد تحلیل قرار گرفت.

جدول ۳: نتایج آزمون (t-test) تأثیر دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی بر سطح واکنش (رضایت) دانشجویان سال سوم دانشگاه امام علی^(ع) به تفکیک مؤلفه‌ها

دوره	مؤلفه‌های رضایت	تعداد	t مقدار	درجه آزادی	سطح معنی‌داری	تفاوت از میانگین	سطح اطمینان ۹۵٪ برای تفاوت میانگین‌ها	
							کمترین مقدار	بیشترین مقدار
دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی بر سطح واکنش (رضایت) دانشجویان سال سوم دانشگاه افسری امام علی ^(ع)	طراحی دوره	۲۳۹	۱۸/۸۶	۲۳۸	۰/۰۰۰	۱/۳۴	۱/۲۰	۱/۵۰
	برنامه‌ریزی و سازمان‌دهی	۲۳۹	۲۷/۲۰	۲۳۸	۰/۰۰۰	۱/۴۰	۱/۳۰	۱/۵۰
	برنامه‌های آموزشی	۲۳۹	۲۶/۶۰	۲۳۸	۰/۰۰۰	۱/۳۲	۱/۲۰	۱/۴۰
	محتوای ارائه شده	۲۳۹	۸/۱۰	۲۳۸	۰/۰۰۰	۱/۴۳	۱/۱۰	۱/۸۰
	پشتیبانی آموزشی	۲۳۹	۱۴/۶۰	۲۳۸	۰/۰۰۰	۱/۰۰	۰/۸۶	۱/۱۰
	امکانات ارائه شده	۲۳۹	۷/۹۰	۲۳۸	۰/۰۰۰	۰/۵۹	۰/۴۶	۰/۷۵
	اساتید مدعو	۲۳۹	۳/۸۰	۲۳۸	۰/۰۰۰	۰/۳۳	۰/۱۶	۰/۵۰
	دانش و توانش دانشجویان	۲۳۹	۶/۲۰	۲۳۸	۰/۰۰۰	۰/۴۸	۰/۳۳	۰/۶۳
	تغییر و تحولات آموزشی	۲۳۹	۳/۰۰	۲۳۸	۰/۰۰۳	۱/۰۹	۰/۳۷	۱/۸۰
	تقویت و هالگوی نظامی	۲۳۹	۲۲/۸	۲۳۸	۰/۰۰۰	۱/۱۷	۱/۱۰	۱/۳۰

دوره	مؤلفه‌های رضایت	تعداد	t مقدار	درجه آزادی	سطح معنی‌داری	تفاوت از میانگین	سطح اطمینان ۹۵٪ برای تفاوت میانگین‌ها	
							کمترین مقدار	بیشترین مقدار
	بهبود آینده نظامی	۲۳۹	۱۸/۳۰	۲۳۸	۰/۰۰۰	۰/۹۲	۰/۸۳	۱/۱۰
	افزایش رضایت شغلی	۲۳۹	۱۲/۹۰	۲۳۸	۰/۰۰۰	۰/۸۶	۰/۳	۱/۰۰
	رضایت کلی	۲۳۹	۲۰/۳۳	۲۳۸	۰/۰۰۰	۰/۹۹	۰/۹۰	۱/۱۰

جدول (۳) میزان رضایت‌مندی دانشجویان سال سوم دانشگاه امام علی^(ع) را از برگزاری دوره‌های هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی نشان می‌دهد. باتوجه به این‌که تفاوت از میانگین مثبت است و همچنین توزیع t از ۱/۹۶ بیشتر است، می‌توان نتیجه گرفت که کلیه متغیرهای به‌دست‌آمده از دوره‌های هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی در سال ۱۴۰۲ در سطح اطمینان ۹۵ درصدی معنادار هستند. باتوجه به مثبت بودن اطمینان ۰/۹۵ برای تفاوت از میانگین‌ها میزان رضایت کلی دانشجویان از دوره‌های مذکور در سطح خیلی خوب برآورد می‌شود. به عبارت بهتر واکنش دانشجویان سال سوم دانشگاه امام علی^(ع) نسبت به اثربخشی دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی رضایت‌بخش است که بر این اساس، مؤلفه‌های ارائه شده در جدول (۳) از نظر درجه مطلوبیت در سطح خیلی خوبی قرار دارند.

سؤال دوم پژوهش: در سطح یادگیری (عملکرد) دوره‌های آموزشی برگزار شده هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی دانشجویان سال سوم دانشگاه امام علی^(ع) تا چه میزان از اثربخشی لازم برخوردار است؟

برای اندازه‌گیری میزان یادگیری (عملکرد) دانشجویان سال سوم دانشگاه امام علی^(ع) شرکت‌کننده در دوره‌های معارف جنگ صیاد شیرازی از پیش‌آزمون و پس‌آزمون استفاده شده است که این آزمون با استفاده از تی زوجی تحلیل شده است.

جدول ۴: آماره توصیفی تأثیر دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی بر سطح یادگیری (عملکرد) دانشجویان سال سوم دانشگاه افسری امام علی^(ع)

متغیر	شاخص آماری	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد
تأثیر دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی بر سطح یادگیری (عملکرد) دانشجویان سال سوم دانشگاه افسری امام علی ^(ع)	پیش‌آزمون	۲۳۹	۲/۰۸	۰/۶۶	۰/۰۴
	پس‌آزمون	۲۳۹	۳/۹۸	۰/۴۰	۰/۰۲

جدول (۴) متغیر آماره توصیفی میانگین (۳/۹۸) را نشان می‌دهد که این امر حاکی از آن است که تأثیر دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی بر سطح یادگیری (عملکرد) دانشجویان سال سوم دانشگاه امام علی^(ع) در سطح ۰/۰۵ درصد خطا از میانگین فرضی نمره‌ها (۳) بیشتر است.

جدول ۵: آزمون تی زوجی دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی بر سطح یادگیری (عملکرد) دانشجویان سال سوم دانشگاه امام علی^(ع) به تفکیک مؤلفه‌ها

دوره	مؤلفه‌های عملکرد	مرحله آزمون	تعداد	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	مقدار t	سطح معنی‌داری
دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی بر سطح یادگیری (عملکرد) دانشجویان	حال و آینده اقتدار نیروی زمینی	پیش‌آزمون	۲۳۹	۱/۷۷	۰/۷۰	۲۳۸	۲۸/۱۴	۰/۰۰۰
		پس‌آزمون	۲۳۹	۴/۴۵	۰/۶۸			
	نقش دانشجویان در دفاع از خرمشهر	پیش‌آزمون	۲۳۹	۱/۷۶	۰/۷۳	۲۳۸	۱۸/۱۳	۰/۰۰۰
		پس‌آزمون	۲۳۹	۳/۶۳	۱/۳۴			
	نقش راهبردی نداجا در دفاع مقدس	پیش‌آزمون	۲۳۹	۲/۲۰	۰/۶۷	۲۳۸	۳۰/۸۵	۰/۰۰۰
		پس‌آزمون	۲۳۹	۴/۴۹	۰/۸			

دوره	مؤلفه‌های عملکرد	مرحله آزمون	تعداد	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	مقدار t	سطح معنی داری
سال سوم دانشگاه امام علی (ع)	نقش جهاد سازندگی در دفاع مقدس	پیش آزمون	۲۳۹	۱/۶۹	۰/۸۹	۲۳۸	۴۰/۸۴	۰/۰۰۰
		پس آزمون	۲۳۹	۴/۴۷	۰/۶۹			
	نقش عقیدتی سیاسی در دفاع مقدس	پیش آزمون	۲۳۹	۱/۸۶	۰/۹۰	۲۳۸	۲۴/۳۵	۰/۰۰۰
		پس آزمون	۲۳۹	۳/۷۲	۰/۹۴			
	نقش هوانیروز در دفاع مقدس	پیش آزمون	۲۳۹	۱/۹۷	۱/۲۰	۲۳۸	۲۶/۱۵	۰/۰۰۰
		پس آزمون	۲۳۹	۴/۰۷	۰/۶۸			
	نقش پدافند هوایی در دفاع مقدس	پیش آزمون	۲۳۹	۱/۶۷	۰/۸۲	۲۳۸	۲۴/۹۲	۰/۰۰۰
		پس آزمون	۲۳۹	۳/۸۵	۱/۰۸			
	نقش سپاه پاسداران در دفاع مقدس	پیش آزمون	۲۳۹	۱/۹۹	۱/۲۰	۲۳۸	۲۳/۴۰	۰/۰۰۰
		پس آزمون	۲۳۹	۳/۷۵	۱/۱۸			
	نقش نهاجا در عملیات پشتیبانی	پیش آزمون	۲۳۹	۲/۵۹	۰/۹۲	۲۳۸	۲۶/۰۹	۰/۰۰۰
		پس آزمون	۲۳۹	۴/۲۱	۱/۰۰			
	نقش فرماندهی امام خمینی در دفاع مقدس	پیش آزمون	۲۳۹	۲/۱۶	۰/۸۰	۲۳۸	۱۹/۶۱	۰/۰۰۰
		پس آزمون	۲۳۹	۳/۹۱	۰/۶			
	نقش وزارت دفاع و پشتیبانی در دفاع مقدس	پیش آزمون	۲۳۹	۲/۷۵	۲/۰۸	۲۳۸	۶/۷۵	۰/۰۰۰
		پس آزمون	۲۳۹	۳/۸۲	۰/۸۸			
	نقش ارتش در دفاع مقدس	پیش آزمون	۲۳۹	۲/۲۵	۲/۰۹	۲۳۸	۱۱/۶۳	۰/۰۰۰
		پس آزمون	۲۳۹	۳/۹۱	۰/۷۹			
	عملکرد کلی	پیش آزمون	۲۳۹	۲/۰۸	۰/۶۶	۲۳۸	۳۴/۲۰	۰/۰۰۰
		پس آزمون	۲۳۹	۳/۹۸	۰/۴۰			

جدول (۵) میزان سطح یادگیری (عملکرد) دانشجویان سال سوم دانشگاه امام علی^(ع) را قبل و بعد از اعزام به دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی می‌سنجد. باتوجه به این‌که در متغیرهای دوازده‌گانه سطح یادگیری دانشجویان دانشگاه امام علی^(ع) میانگین متغیرها بعد از دوره نسبت به میانگین متغیرهای قبل از دوره افزایش داشته است، می‌توان نتیجه گرفت که کلیه متغیرهای دوازده‌گانه در سطح یادگیری دانشجویان سال سوم دانشگاه امام علی^(ع) با اطمینان ۹۵ درصدی در سطح معنادار هستند.

سؤال سوم پژوهش: دوره‌های آموزشی برگزار شده هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی تا چه میزان توانسته است در سطح رفتار دانشجویان سال سوم دانشگاه امام علی^(ع) از اثربخشی لازم برخوردار باشد؟

برای پاسخ‌گویی به این سؤال از آماره توصیفی و آزمون (t-test) استفاده شده است.

جدول ۶: آماره توصیفی تأثیر دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی بر سطح رفتار دانشجویان سال سوم دانشگاه افسری امام علی^(ع)

شاخص آماری متغیر	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد
تأثیر دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی بر سطح رفتار دانشجویان سال سوم دانشگاه افسری امام علی ^(ع)	۲۳۹	۳/۷۶	۰/۷۱	۰/۰۴

جدول (۶) متغیر آماره توصیفی میانگین (۳/۷۶) را نشان می‌دهد که این امر حاکی از آن است که تأثیر دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی بر سطح رفتار دانشجویان سال سوم دانشگاه امام علی^(ع) در سطح ۰/۰۵ درصد خطا از میانگین فرضی نمره‌ها (۳) بیشتر است.

جدول ۷: نتایج آزمون (t-test) تأثیر دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی بر سطح رفتار دانشجویان سال سوم دانشگاه امام علی^(ع) به تفکیک مؤلفه‌ها

دوره	مؤلفه‌های رفتار	تعداد	مقدار t	درجه آزادی	سطح معنی‌داری	تفاوت میانگین‌ها	سطح اطمینان ۹۵ درصد برای تفاوت میانگین‌ها	
							کمترین مقدار	بیشترین مقدار
دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی بر سطح رفتار دانشجویان سال سوم دانشگاه افسری امام علی ^(ع)	حال و آینده اقتدار نیروی زمینی	۲۳۹	۶/۴۰	۲۳۸	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۳۵	۰/۶۶
	نقش دانشجویان در دفاع از خرمشهر	۲۳۹	۳/۸۸	۲۳۸	۰/۰۰۰	۱/۱۳	۰/۵۵	۱/۷۰
	نقش راهبردی نداجا در دفاع مقدس	۲۳۹	۸/۴۵	۲۳۸	۰/۰۰۰	۰/۶۴	۰/۴۹	۰/۷۹
	نقش جهاد سازندگی در دفاع مقدس	۲۳۹	۱۲/۳۷	۲۳۸	۰/۰۰۰	۰/۸۲	۰/۶۹	۰/۹۵
	نقش عقیدتی سیاسی در دفاع مقدس	۲۳۹	۶/۲۴	۲۳۸	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۳۴	۰/۶۶
	نقش هوانیروز در دفاع مقدس	۲۳۹	۱۰/۵۲	۲۳۸	۰/۰۰۰	۰/۷۱	۰/۵۸	۰/۸۴
	نقش پدافند هوایی در دفاع مقدس	۲۳۹	۱۲/۲۳	۲۳۸	۰/۰۰۰	۰/۸۱	۰/۶۸	۰/۹۴
	نقش سپاه پاسداران در دفاع مقدس	۲۳۹	۸/۵۰	۲۳۸	۰/۰۰۰	۰/۵۳	۰/۴۱	۰/۶۵
	نقش نهاجا در دفاع مقدس	۲۳۹	۷/۳۰	۲۳۸	۰/۰۰۰	۰/۵۹	۰/۴۳	۰/۷۵
	نقش فرماندهی امام خمینی در دفاع مقدس	۲۳۹	۶/۲۹	۲۳۸	۰/۰۰۰	۱/۱	۰/۷۶	۱/۴۶

دوره	مؤلفه‌های رفتار	تعداد	مقدار t	درجه آزادی	سطح معنی‌داری	تفاوت میانگین‌ها	سطح اطمینان ۹۵ درصد برای تفاوت میانگین‌ها	
							بیشترین مقدار	کمترین مقدار
	نقش وزارت دفاع و پشتیبانی در دفاع مقدس	۲۳۹	۱۱/۲۵	۲۳۸	۰/۰۰۰	۰/۷۰	۰/۵۷	۰/۸۲
	نقش ارتش در دفاع مقدس	۲۳۹	۱۳/۳۲	۲۳۸	۰/۰۰۰	۱/۰۰	۰/۸۵	۱/۱۵
	واکنش کلی	۲۳۹	۱۶/۴۰	۲۳۸	۰/۰۰۰	۰/۷۵	۰/۶۶	۰/۸۴

جدول (۷) میزان سطح رفتار دانشجویان سال سوم دانشگاه امام علی^(ع) را بعد از برگزاری دوره‌های هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی نشان می‌دهد. باتوجه به این که تفاوت از میانگین مثبت است و همچنین مقدار توزیع t به دست آمده ۱۶/۴۰ از ۱/۹۶ بیشتر است، می‌توان نتیجه گرفت که کلیه متغیرهای به دست آمده از دوره‌های هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی در سال ۱۴۰۲ در سطح اطمینان ۹۵ درصدی معنادار هستند که در نتیجه دانشجویان سال سوم دانشگاه امام علی^(ع) آموزش‌های برگرفته از دوره‌های برگزار شده هیئت معارف جنگ را به کار خود انتقال داده‌اند. در پاسخ به سؤال اصلی نتایج را می‌توان در قالب جدول زیر جمع‌بندی کرد.

جدول ۸: بررسی سنجش کلی مؤلفه‌ها در الگوی کرک پاتریک

مؤلفه‌ها	میانگین	مقدار t	سطح معنی‌داری	سطح اثربخشی
سطح واکنش	۳/۹۹	۲۰/۳۳	۰/۰۰۰	مطلوب
سطح یادگیری (عملکرد)	۳/۹۸	۲۰/۳۴	۰/۰۰۰	مطلوب
سطح رفتار	۳/۷۶	۱۶/۴۰	۰/۰۰۰	مطلوب

در مجموع بر اساس نتایج به دست آمده دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی اثربخشی مطلوبی را در مؤلفه‌های واکنش (رضایت)، یادگیری و رفتار دانشجویان سال سوم دانشگاه امام علی^(ع) داشته است.

۵. نتیجه‌گیری و پیشنهاد

دانشگاه امام علی^(ع) نمی‌تواند صرفاً با ارائه گزارش‌های آموزشی به مسئولین رده‌بالا تر و برنامه‌های آموزشی مدیران و کارکنان خود در خصوص نتایج برگزاری دوره‌های آموزشی دلگرم باشد؛ زیرا تا وقتی که از ابزارهای دقیق و منسجم ارزشیابی در مورد برنامه‌ها و دوره‌های معارف جنگ صیاد شیرازی استفاده نکند، هزینه‌های سنگین آموزش شاید به‌نوعی به‌عنوان امری تفننی برای دانشجویان شرکت‌کننده در این دوره‌ها تبدیل شود. جهت برگزاری دوره‌ها و انتقال مفاهیم به دانشجویان، فرایند آموزشی چهار مرحله‌ای نیازسنجی، برنامه‌ریزی، اجرا و ارزیابی مورد نیاز است. باتوجه به این که هدف از انجام این پژوهش سنجش و ارزیابی دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی دانشجویان سال سوم دانشگاه امام علی^(ع) است، این پژوهش آخرین مرحله فرایند چرخه آموزش را هدف خود قرار داده و معیاری برای قضاوت در مورد این که آیا دوره‌های برگزار شده هیئت معارف جنگ دانشگاه امام علی^(ع) از اثربخشی لازم برخوردار هستند یا خیر؟ در این خصوص از الگوی چهارسطحی کرک پاتریک استفاده شده است.

نتایج یافته‌ها نشان داد که با توجه به میانگین به‌دست‌آمده (۳/۹۹) در سطح رضایت از برنامه آموزشی معارف جنگ و در نظر گرفتن این که مقادیر سطح معناداری تمامی آزمون‌های t کمتر از ۰/۰۰۰ است و یا آماره t در خارج از بازه ۱/۹۶- تا ۱/۹۶+ قرار دارد، با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت دانشجویان سال سوم دانشگاه امام علی^(ع) از دوره‌های برگزار شده آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی رضایتی در سطح بالاتر از متوسط دارند که در نتیجه این میزان از رضایتمندی مطلوب است. همچنین مؤلفه‌های طراحی دوره، برنامه‌ریزی و سازمان‌دهی ارائه شده در این دوره‌ها با آماره t ۲۰/۳۳ درصد مورد رضایت کلی دانشجویان قرار گرفت که این خود نیز نشان از اثربخشی کامل این دوره‌ها است؛ بنابراین، این امر خود حاکی از آن است که برگزاری چنین دوره‌هایی در دانش و توانش نظامی دانشجویان موثر بوده و دارای کارایی و اثربخشی لازم هستند. نتایج تحقیق حاضر با نتایج تحقیقات یزدانی و همکاران (۱۴۰۱)، هداوند (۱۳۹۹) همسو و با نتایج تحقیقات بهمنی (۱۳۹۰) داج و همکاران

(۱۹۹۴) غیرهمسو است. همچنین نتایج یافته‌ها در سطح عملکرد نشان داد که باتوجه به این که میانگین عملکرد کلی دانشجویان در پیش‌آزمون این دوره‌ها $2/80$ و میانگین عملکرد کلی آنان بعد از اتمام دوره و پس‌آزمون به $3/98$ افزایش یافته است و با در نظر گرفتن اینکه سطح معناداری کوچک‌تر از $0/000$ است، بنابراین می‌توان با اطمینان 95 درصدی بیان کرد که بین میانگین یادگیری (عملکرد) دانشجویان در دو حالت پیش‌آزمون و پس‌آزمون برگزاری دوره‌های آموزشی معارف جنگ صیاد شیرازی، تفاوت معناداری وجود دارد. باتوجه به میانگین‌های به‌دست‌آمده مشخص است که میانگین یادگیری (عملکرد) دانشجویان بعد از برگزاری دوره‌های آموزشی به‌طور معناداری بیشتر از قبل است؛ به عبارت دیگر دوره آموزشی معارف جنگ بر اساس یادگیری دانشجویان اثربخش و مطلوب است. در نتیجه بررسی زیر مقیاس‌ها نشان داد که آموزش‌های هیئت معارف جنگ بر سطح عملکرد دانشجویان دانشگاه افسری امام علی^(ع) مؤثر بوده‌اند. نتایج تحقیق حاضر با نتایج تحقیقات حافظی صفت (۱۴۰۰)، خانی پور و همکاران (۱۴۰۱) همسو و با نتایج تحقیقات افراز و همکاران (۱۴۰۲)، گیلبرت و همکاران (۱۹۹۹) غیرهمسو است.

دیگر یافته‌های این پژوهش در سطح رفتار نشان‌دهنده تأثیر مثبت آموزش‌های دوره‌های معارف جنگ در تغییر رفتار دانشجویان سال سوم است و این بدین معناست که رفتار دانشجویان بعد از آموزش در این دوره‌ها بهبود یافته است. همچنین یافته‌ها نشان می‌دهد که توزیع t به‌دست‌آمده از واکنش کلی دانشجویان به سطح رفتار دوره‌های برگزار شده هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی $16/40$ است که از $1/96$ در نظر گرفته شده بیشتر است؛ در نتیجه کلیه متغیرهای به‌دست‌آمده از دوره‌های هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی در سال 1402 در سطح اطمینان 95 درصدی در سطح رفتار دانشجویان این دانشگاه معنادار هستند. همچنین دیگر یافته‌ها حاکی از آن است که دانشجویان سال سوم دانشگاه امام علی^(ع) آموزش‌های برگرفته از نقش نزاجا؛ نقش هوانیروز و غیره را به دانش نظامی خود انتقال داده‌اند، همچنین این برنامه در سطح رفتار دانشجویان در سطحی بالاتر از متوسط قرار دارند و مطلوب است. نتایج تحقیق حاضر با نتایج طاهرخوانی و همکاران (۱۳۹۹)، نلسون و

همکاران (۲۰۱۲) غیرهمسو و با نتایج تحقیقات افراز و همکاران (۱۴۰۲)، پورجاوید (۱۳۹۷)، نوه ابراهیم و همکاران (۱۳۹۳) همسو است؛ لذا می‌توان نتیجه گرفت که ارزیابی برنامه‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی حاکی از تأثیر مثبت و مطلوب در برنامه‌های آموزشی دانشجویان سال سوم دانشگاه امام علی^(ع) است.

۵-۱. پیشنهادها

- ✓ به مسئولان برگزار کننده دوره‌های هیئت معارف جنگ دانشگاه امام علی^(ع) پیشنهاد می‌شود، از نظر محتوایی دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ صیاد شیرازی به‌طور دائم به‌روزرسانی شوند تا این میزان رضایت و اثربخشی دانشجویان از این دوره‌ها حفظ شود.
- ✓ قبل از برگزاری دوره‌های آموزشی هیئت معارف جنگ دانشگاه امام علی^(ع)، برای دانشجویان شرکت‌کننده در دوره‌های موصوف اهداف به‌طور مشخص تبیین شود تا اثربخشی آن ارتقا یابد.
- ✓ برای ارتقای بهبود آموزش عملی دوره‌های معارف جنگ دانشجویان سال سوم دانشگاه‌های ارتش از استادان و فرماندهان زمان جنگ مربوط به هر عملیات استفاده شود.
- ✓ به سایر پژوهشگران پیشنهاد می‌شود که به آسیب‌شناسی دوره‌های برگزار شده معارف جنگ در مرکز آموزش دانشگاه امام علی^(ع) و منطقه عملیاتی خوزستان و به بررسی کیفی اثربخشی دوره‌های موصوف پرداخته شود.

فهرست منابع

- افراز، شادی؛ کرم دوست، نوروزعلی؛ جوادی پور، محمد (۱۴۰۲). *ارزشیابی اثربخشی دوره‌های آموزش الکترونیکی توانمندسازی معلمان دوره ابتدایی شهرستان قزوین بر اساس الگوی کرک پاتریک*، فصلنامه مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی، ۵ (۵۳): ۳۸۸-۳۶۳
- بهمنی، فاطمه؛ هنری، حبیب؛ نقوی، محبوبه؛ قارلی رونیزی، زهرا (۱۳۹۰). *ارزشیابی اثربخشی دوره‌های آموزشی سال ۱۳۸۷ در سازمان تربیت بدنی جمهوری اسلامی ایران بر اساس الگوی کرک پاتریک*، نخستین همایش ملی دستاوردهای جدید علمی در توسعه ورزش و تربیت بدنی، گرگان
- بازرگان، عباس (۱۳۹۲). *ارزشیابی آموزشی: مفاهیم، الگوها و فرایند عملیاتی*، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت): ص ۲۳
- حافظی صفت، محمد (۱۴۰۰). *ارزیابی اثربخشی دوره آموزش عمومی ویژه افسران دانش‌آموخته، مطالعه موردی: یکی از مراکز آموزش عالی نیروهای مسلح*، دو فصلنامه پژوهش‌های علوم نظامی دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع)، سال دوم، شماره ۴، پاییز و زمستان ۱۴۰۰: ص ۱۲۳-۱۰۳
- چنگیز، طاهره؛ فخاری، محمد؛ امید، اطهر (۱۳۹۲). *الگوی برای ارزشیابی اثربخشی برنامه‌های آموزشی کوتاه‌مدت و ضمن خدمت*، مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۱۳ (۱۲): ۱۰۵۸-۱۰۷۲
- خانی‌پور، فریبا؛ چراغی، عبدالحسین؛ بذرافکن، لیلا (۱۴۰۱). *ارزیابی برنامه‌های آموزشی داوطلبان سلامت و خانوارهای تحت پوشش نقاط شهری شهرستان ممسنی طبق الگوی کرک پاتریک در سال ۱۳۹۹*، مجله تحقیقات سلامت در جامعه، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، تابستان ۱۴۰۱، دوره ۸، شماره ۲، ص ۱۲-۲۴
- شجاع، فاطمه؛ کرمی، مرتضی؛ آهنگیان، محمدرضا؛ نادری، مجتبی (۱۳۹۶). *ارزشیابی اثربخشی برنامه‌های آموزش ضمن خدمت کارکنان فردوسی مشهد*، فصلنامه آموزش و توسعه منابع انسانی، سال چهارم، شماره ۱۲، بهار ۱۳۹۶، ۱۰۵-۱۲۶
- طاهرخانی، مریم؛ حمیدی، ناصر (۱۳۹۹). *ارزیابی اثربخشی دوره‌های آموزش ضمن خدمت در افزایش توانمندی کارکنان*، فصلنامه مدیریت توسعه و تحول، ۱۳۹۹ (۴۱)، ۲۱-۳۶.

- هداوندی، محمدرضا؛ هداوندی، فاطمه (۱۳۸۹). *ارزیابی اثربخشی دوره آموزش کارگامی مدیریت بحران استان کرمان در سال ۱۳۸۸*، امداد و نجات، ۲(۱) ۱۷-۳۲
- محمدی، رضا؛ خرسندی یامچی، اکبر؛ اینانلو، منیژه (۱۳۹۹). *سنجش اثربخشی آموزش‌های ضمن خدمت معلمان مقطع ابتدایی بر اساس الگوی کرک پاتریک*، فصلنامه علمی مدیریت مدرسه، دوره هشتم، شماره سوم، پاییز ۱۳۹۹، ص ۳۷۱.
- محمدی، عبدالرضا؛ رامتین، شهرام (۱۳۹۸). *سیر تاریخی دانشگاه افسری امام علی^(ع) از سال ۱۳۵۷ تا سال ۱۳۶۷*، انتشارات دانشگاه افسری^(ع)، چاپ اول ص ۱۸۶-۱۹۳
- هداوند، سعید (۱۳۹۹). *ارزیابی میزان اثربخشی آموزش دوره‌های تخصصی مدیریت پروژه در بهبود عملکرد مدیران فنی*، مورد مطالعه یکی از سازمان‌های نیروهای مسلح، فصلنامه مدیریت و چشم‌انداز آموزش، دوره ۲، شماره ۲.
- نصراللهی، محمد (۱۳۸۸). *ارزشیابی اثربخشی آموزشی ضمن خدمت گروه خودروسازی بهمن بر اساس الگوی کرک پاتریک*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی، ص ۴۳.
- گروه اساتید (۱۳۸۸). *معارف جنگ ویژه دانشجویان سال سوم دانشگاه‌های افسری ارتش*، هیئت معارف جنگ شهید سپهبد علی صیاد شیرازی، ص ۷-۱۰
- یزدانی، حمید؛ غفوری، آرزو؛ رادمنش، نگین (۱۴۰۱). *ارزیابی اثربخشی دوره‌های ضمن خدمت برنامه‌نویسی معلمان آموزش و پرورش بر اساس روش کرک پاتریک*، فصلنامه مطالعات سیاست‌گذاری تربیت‌معلم، ۵ (۴): ۶
- کیامنش، علیرضا؛ نوری، رحمان (۱۳۷۷). *یافته‌های سومین مطالعه بین‌المللی TIMSS علوم ابتدایی*، انتشارات پژوهشکده تعلیم و تربیت

References

- Douge, B., Alexander, K., Davis, P., and Kidman, L. (1994). Evaluation of the national coach accreditation scheme. *Australian coaching council*. Vol3(6); PP:71-95.
- Hendy, N. (2021). The effectiveness of technology delivered instruction in teaching Human Resource Management, *The International Journal of Management Education*, 19 (2), 100479.
- Gilbert, W. and Trudel, P. (1999). An evaluation strategy for coach education programs. *Journal of sport behaviour*, 22, PP:234-250.
- Leigh, J., Lamont, M., & Cairncross, G. (2021). Event managers' leadership styles and attitudes towards resourcing volunteer training: Exploring variation and practice implications. *Tourism Management Perspectives*, 40, 100887.
- Nelson, L. Cushion, C. and Potrac, P. (2012). Enhancing the provision of coach education: the recommendations of UK coaching practitioners Physical. *education and sport pedagogy*. PP:1-15.
- Ndustry Report (2020). Training magazine's exclusive analysis of the U.S, training industry. *Training*, 57(12/14): 8-24
- Soltani, M.R, Nikkar, Gh, Pashaie Houlasu, A., & Khalili, A.R. (2019). The Pathology of Organizational Training in an Armed Forces Military Center Using the FPSS Model. *Organizational Culture Management*, 16(2), 438- 411.

